

Co jsou to Letnice?

Latinský název Letnic je **Pentecostec**, což právě znamená **padesátý den velikonoční slavnosti**. V křesťanství se slaví jako den seslání Ducha svatého, ve starém zákoně se padesátý den po Velikonocích vzpomínal jako den, kdy Mojžíš na hoře Sinaj obdržel Desatero.

Brzy se objevila snaha připodobnit tento svátek Velikonocím, proto dostala již ve 4. století vigílii s oktávou a připojil se další den – svatodušní pondělí. Po Velikonocích se v západní církvi staly Letnice druhým svátkem, v němž dříve bylo možno světit křestní vodu a udělovat svátost křtu. Liturgická barva je červená – na památku ohnivých jazyků, v jejichž podobě sestoupil Duch svatý na apoštoly.

Letnice i Velikonoce mají mnoho společného:

- **oslavují přírodu** – Velikonoce jsou svátky jara, **Letnice začátkem sklizně**
- měly pro Židy spojitost s událostmi z dějin spásy
- pro křesťany jsou Velikonoce svátkem vzkříšení Pána Ježíše a **Letnice svátkem seslání Ducha**

Letnice také navazovaly na tradici předkřesťanských svátků. Český kronikář Kosmas psal roku 1092 o knížeti Břetislavovi II., že vyháněl ze země čarodějníky, věstce a hadače pohanské.

Boží hod svatodušní (neděle)

O svatodušní neděli byly všechny oltáře bohatě zdobeny květy, především růžemi (proto se v lidovém prostředí letnicím říkalo také rozálie). Lidé zdobili své domy čerstvou zelení, dávali březové a bukové větvičky do váz

, aby se na nich mohl usadit duch svatý. Čerstvé ratolesti měly domu přinést štěstí. **Také se věřilo, že posvěcené větvičky ochrání dům a dobytek před pohromou.** Pokud větvičky ve vodě uvadly či uschly do svátku Božího těla, měl v tomto roce někdo z rodiny zemřít.

Letnice byly **také svátkem pastýřů. Každý pastýř se o Letnicích snažil vyhnat dobytek na pastvu co nejdříve.** Když se některý opozdil, ostatní se mu vysmívali. Stejně tak se stal terčem posměchu ten, kdo na Letnice dlouho spal. V některých oblastech byl dobytek před vyhnáním na pastvu ověnčen a postříkán vodou.

Kromě církevních oslav doprovázely letnice od středověku **bujaré oslavy, hostiny, tanec a zpěv**, proti kterým marně brojili mravokárci. Se svatodušními svátky se **také spojovaly nejrůznější pověry**, především zápas proti nečistým silám – čarodějnicím. V podvečer vycházeli chasníci na náves a práskali biči, aby hřmotem zahnali zlé čarodějnice.

Svatodušní pondělí

Zatímco neděle měla ráz především oslav církevních, **v pondělí dominovaly rozmanité lidové obyčeje. Rozšířeným obyčejem byl zvyk mládeže strojít se za krále, královnu a jejich družinu (slavné „jízdy králů“ se dodnes uchovaly na Slovácku).** Průvod s králem chodil po vsi, vtipkoval, chválil nebo káral hospodáře a čeleď, předříkával rozmanité verše; za to dostávali od hospodářů dárky. Obvykle to skončilo pronásledováním krále, vhozením některého člena průvodu do vody, závody na koních a podobně. To bylo základní schéma, obměňované v různých variantách, s rozličnými maskami a dalšími podrobnostmi.

Ve staročeských městech existoval zvláštní zvyk, zvaný „střílení ku ptáku“. Zábava přišla z ciziny, ve 13. století jsou o ní zmínky v Německu, v Čechách se stala po husitských válkách velmi oblíbená. **Na dlouhou dřevěnou tyč se upevnil původně živý, později dřevěný pták, na kterého se střílelo z kuše, později z pušky. Kdo sestřelil ptáka jako první, stal se králem.**

Mezi německým obyvatelstvem na Šumavě byl oblíbeným zvykem „zpěv vodního ptáka“, přinesený nejspíše přistěhovalci z Bavorska v 17. století. Chlapci ze vsi se sešli a zvolili jednoho, který byl označen za „vodního ptáka“. **Potom chodili dům od domu a zpívali předem připravené písně, obsahující žertovné posměšky na jednotlivé členy domácnosti; za to obdrželi výslužku.**

Text převzat z: http://userweb.pedf.cuni.cz/kov/download/rezac_svatodussv.pdf